

දේශීය ඖෂධ භාවිතය

උපාලි ඇමි. සේනානායක
ජ්‍යෙෂ්ඨ පර්යේෂණ නිලධාරී
ලංකා විදුහල් මහා කාර්මික පර්යේෂණ ආයතනය

ලොව ජනගහණයෙන් සියයට 70 ක් පමණ තම රෝග සුව කරගැනීම පිණිස තවමත් භාවිතා කරන්නේ ශාක පදනම් ඖෂධ වේ. ඒ ඒ ජාතීන් විසින් හඳුනා ගන්නා ලද දේශීය ඖෂධ පැලෑටි විශාල සංඛ්‍යාවක් ඇත. විශේෂයෙන්ම ඉන්දියාව, අග්නිදිග ආසියාව, චීනය, ජපානය සහ ලතින් ඇමරිකානු රටවල් දේශීය ඖෂධ පැලෑටි පදනම් කරගෙන විශේෂ බෙහෙත් වට්ටෝරු සංවර්ධනය කර ඇත. ආයුර්වේද, යුනානි ආදී ගුරුකුල බිහිවූයේ මේ ඖෂධ පදනම් කරගෙනයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහණයෙන් විශාල ප්‍රමාණයක් දේශීය ඖෂධ ප්‍රයෝජනයට ගනිති. මේ නිසාම ඖෂධ ශාක වලට ඇති ඉල්ලුමද විශාලය. ඇත අතීතයේ රජ දවස විශේෂ ඖෂධ ශාක පදනම් ආරක්ෂිත වන ප්‍රදේශ විය. අද පවා අරළු, බුළු, නෙල්ලි වනාන්තර අනුරාධපුර, පොළොන්නරු දිස්ත්‍රික්කවල ඇත. එද වෛද්‍යවරයා සහ රෝගියා අතර නිවු අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසය නිසා භාවිතා කරන ලද්දේ නියමිත පිරිසිදු ඖෂධ පමණි. අවශ්‍ය ඖෂධ පැලෑටි වගාවක් වෛද්‍යවරයා විසින්ම පවත්වාගෙන යන ලදී. කාලයාගේ ඇවෑමෙන් මේ සම්බන්ධය ගිහවිය. ඖෂධ නිපදවීම වාණිජ රුල්ලට හසු විය. වෛද්‍යවරයා විසින් පවත්වාගෙන යන ලද ඖෂධ වගාව පරිහානියට ගියේය. නියමිත ඖෂධ වෙනුවට ව්‍යාජ හෝ අනුකරණ ඖෂධ පැලෑටි ආදේශ විය.

මෑතක් වන තුරු ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රමානුකූල ඖෂධ වගාවක් නොවීය. මේ දශකය තුළ එයට යම් පදනමක් වැටෙන බව පෙනේ. දේශීය ඖෂධ අවශ්‍යතාවයෙන් විශාල ප්‍රමාණයක් තවම ආනයනය කරනු ලැබේ. මින් වැඩි ප්‍රමාණයක් ඉන්දියාවෙන් ලැබේ. රුපියල් මිලියන 5 ක පමණ ශාක ඖෂධ වාර්ෂිකව ආනයනය කරන බව වාර්තාවල සඳහන් වේ.

වැඩිම ඉල්ලුමක් ඇත්තේ අරළු, බුළු සහ නෙල්ලි වලටය. මේවා සැහෙන ප්‍රමාණයක් දේශීය වශයෙන් ලැබේ. ඉතිරි ඖෂධ පැලෑටි අතුරින් කටුවැල් බටු, සෙනෙහෙ කොළ, අමුක්කරා, දුරු වර්ග, නිප්පිලි, ගුගුලු, ඉගුරු, නියහලා වැනි දේ විශාල ලෙස ඉන්දියාවෙන් ආනයනය කරනු ලබයි. මෙම පැලෑටි ඖෂධවල තත්ව පාලනය නිසියාකාර නොලැබෙන නිසා ඉන් නිපදවන ඖෂධවල ගුණාත්මක භාවය කෙරෙහි අඩුවක් දක්නට ලැබේ. මේ නිසාම දේශීය වශයෙන් මෙම ඖෂධ වගා කිරීමට දිරි දීමත්, ඉන් විදේශ විනිමය ඉතිරියක් කර ගැනීමටද දැන් කටයුතු කරගෙන යනු ලැබේ.

දේශීය ඖෂධයක් වශයෙන් ප්‍රයෝජනයට නොගන්නද, විදේශ ඉල්ලුමක් ඇති ඖෂධ පැලෑටියක් ලෙස මිනි මල් (*Vinca rosea*) සඳහන් කළ හැක. ලේ පිලිකාව (ලියුකීමියාව) සඳහා ප්‍රත්‍යක්ෂ ඖෂධයක් වන චින්ක්විටිනි සහ චින්බ්ලාස්ටින් නම් රසායන මෙම පැලෑටියේ පත්‍ර වලින් ලබා ගැනේ. එහි මුල් වලින් ලබා ගන්නා ඇප්මැලයින් රසායනය අධික රුධිර පීඩනය සඳහා යොදා ගැනේ.

වැලි පොළවේ හොඳින් වැඩෙන මිනිමල් පැලෑටිය පවා ක්‍රමවත්ව වගා කිරීමක් මෑතක් වන තුරුම නොවීය. මෙම හේතුව නිසා ඖෂධ පැලෑටි වගා පිලිබඳ මූලික දත්ත ලබා එය ක්‍රමානුකූල, ආදයම් ලබන වගාවක් ලෙස කිරීමට කටයුතු කරගත යනු ලැබේ. ලංකා විදුහල් මහා කාර්මික පර්යේෂණ ආයතනයත්, දේශීය ඖෂධ පර්යේෂණ ආයතනයත් සහභාගිත්වයෙන් කරන ලද පර්යේෂණ අනුව මිනිමල්, නියහලා, කටුවැල් බටු, සෙනෙහෙකොළ සහ අමුක්කරා, කටුකරෝසන, රත්තෙටොල්, ඉරිවේරිය ආදී වගාවන් පිලිබඳ දත්ත රැස්කර ඇත. මෙම දත්ත අතර එම ඖෂධ පැලෑටි වගාකරන ආකාරය, පොහොර භාවිතය, කෘමි හෝ රෝග උවදුරු සහ අස්වැන්න නෙලා ගන්නා ක්‍රම, පශ්චාත් අස්වනු සකස් කිරීම ආදීන් වේ. බොහෝ ඖෂධ පැලෑටිවල උපරිම ඖෂධීය සාරය ලබාගත හැකි කාලසීමාවක් වේ. අස්වැන්න නෙලාගත යුත්තේ මෙම කාලය තුළය.

ඖෂධ පැලෑටියක වටිනාකම ඇත්තේ එහි ඇතුළත් ඖෂධීය ගුණ දෙන රසායන මතය. මෙම ශාක කොටස් වලින් රසායන නිස්සාරණය කර ඒවා හැඳින ගැනීමද මෙම අධ්‍යයන මාලාවේ එක් අංගයකි. ශාක කොටස් වලින් රසායන වෙන් කිරීමට අවශ්‍ය උපරිම ශිල්පීය ක්‍රමද, ඒවා වෙන්කර හඳුනා ගන්නා විශේෂ විශ්ලේෂන ක්‍රමද මේ සඳහා යොදා ගැනේ. වර්තමාන අධ්‍යයන අයුරු බොහෝ ශාක ඖෂධ රෝගයක් සුව කිරීමට ක්‍රියා කරන්නේ ඒකීය වශයෙන් නොව කාණ්ඩයක් වශයෙනි. මෙය තවදුරටත් විස්තර කළොත් රෝගයක් සුව කිරීමේ ශක්තිය ඇත්තේ තනි රසායනිකයක් මත නොව රසායන කිහිපයක් එක්වී ක්‍රියා කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙසිනි. මේ නිසා යම් ශාක නිස්සාරණ තුළ තනි රසායනිකයක් පමණක් නොව රසායනික කීපයක් අධ්‍යයනය කළ යුතුය.

ඉහත සඳහන් අධ්‍යයන වඩාත් උචිත වන්නේ ඖෂධ වට්ටෝරු කෙරෙහිය. වට්ටෝරුව අනුව නිශ්පාදිත ඖෂධ අධ්‍යයනය කර

මිනීමල් වගාවක්

එහි තුළ ඇති විවිධ රසායන වෙන් කර අධ්‍යයනය කිරීමයි. ඇත්ත වශයෙන් දේශීය ඖෂධ පැළෑටි අධ්‍යයනයන්හි පැන නගින විශාලතම ගැටළුව මෙයයි. ශාක කීපයක මල්, මුල්, පොතු, කොළ ආදිය නිස්සාරණයෙන් හෝ කුඩුකර කෙලින්ම එකතුකර නිපදවන ඖෂධයක නියම හෝ අනියම් බව සොයා ගන්නේ කෙලෙසද? උද්ගරණයක් ලෙස දැනුමුද්‍රාප්තය වැනි මුල් දහයක නිස්සාරණයක් ප්‍රමිතිකරණය කරන්නේ කෙලෙසද? මෙය සංකීර්ණ විශ්ලේෂණ ක්‍රමයකි. බොහෝ බටහිර ඖෂධ විශ්ලේෂණයට නියත ක්‍රම සකස් කර ඇත්තේ දේශීය ඖෂධ විශ්ලේෂණය කිරීමට තවම නියත ක්‍රම සකස් කර නැත.

දැනුමුද්‍රාප්තය වැනි නිශ්පාදනයක් විශ්ලේෂණය කිරීමේදී යොදා ගන්නේ ඇඟිලි සලකුණු ක්‍රමයයි. එනම් එක එක මූලෙහි ඇති විශේෂ රසායනිකයක්, මූල හඳුනා ගන්නා ලෙස යොදා ගැනීමයි. මෙලෙස මුල් දහයම එහි රසායන සලකුණ අනුව හඳුනා ගැනීම පහසු කාර්යයකි. මෙම විශ්ලේෂණයේ දී එක මූලක හෝ කීපයක අඩංගු රසායන නොතිබුණහොත් ඒ අමුද්‍රව්‍ය යොදා නොගත් බවට සැක කෙරේ. උද්ගරණයක් ලෙස එලබ්බු මුල් ඇතුළත් වියයුතු ඖෂධයක් ගනිමු. කුට නිෂ්පාදකයෙකු එලබ්බු මුල් වෙනුවට වම්බු මුල් ආදේශ කර ගැනේ. එවිට එම නිෂ්පාදනය විශ්ලේෂණය කිරීමේදී එලබ්බු මුල් ඇති ඖෂධ සොයා ගත නොහැක. එම රසායන සලකුණ නැතිවීම, එලබ්බු මුල් යොදා නොගත් බවට කරන සැකය තහවුරු වේ. එලෙසම රසායන ප්‍රතිගතය අනුව වට්ටෝරුවේ නියමිත ප්‍රමාණය දමා ඇති නැති බවද සොයාගත හැක. දේශීය වශයෙන් ප්‍රමිති එතරම් බලපෑමක් නොකරනු ඇත. එහෙත් අපනයනය කිරීමේදී මෙය තදින් බලපානු ඇත. බොහෝ අපනයනය කරන රටවල් ජපානය හෝ යුරෝපීය රටවල් විය හැක.

මෙබඳු විශ්ලේෂණ ක්‍රම උදව්වෙන් දේශීය ඖෂධ නිශ්පාදන කීපයක් සඳහා දැන් විශ්ලේෂණ ක්‍රම සකස් කර ඇත. දැනුමුද්‍රාප්තය, රත්ත කල්කය එබඳු නිශ්පාදන දෙකකි. තවත් නිශ්පාදන කීපයක් විශ්ලේෂණයට භාජනය වෙමින් පවතී.

බොහෝ වෙළඳ භාණ්ඩවල ජනප්‍රිය අලෙවියට එහි ඇසුරුමද විශාල ලෙස බලපානු ලබයි. දේශීය ඖෂධ කෙරෙහිද මෙය බලපා ඇත. ඖෂධ අමුද්‍රව්‍ය මාස කීපයකින් දිලීර, කෘමීන් හෝ වෙනත් බාහිර සාධක නිසා පාවිච්චියට ගත නොහැකි තරම් තරක් වේ. මෙම ද්‍රව්‍ය වෙළඳ පොලට සකස් කිරීම පිළිබඳව විශේෂ අවධානය සහ අධ්‍යයනය ලබා දිය යුතුය. කල්ක, ගුලි, දියර, කරල් ආදී ලෙසට බටහිර ඖෂධ වෙළඳ පොලට ඉදිරිපත් කර ඇත. දේශීය ඖෂධ ද මෙලෙසම සකස් කළ හැක.

දේශීය ඖෂද විශාල ලෙස ප්‍රයෝජනයට ගන්නා එක් රටක් ලෙස ඉන්දියාව නම් කළ හැක. මෙම නවීන ඇසුරුම් සහ නිෂ්පාදන ක්‍රම එහි යොදා ගෙන ඇත. කසාය වට්ටෝරුවක් පවා නිවැරදි ලෙස පරිහරණය කෙරේ. නියම ඖෂධ නියමිත ප්‍රමාණයට ගෙන තම්බා හෝ නිස්සාරණය කර බෝතල්වල ඇසුරා වෙළඳ පොලට නිකුත් කර ඇත. රෝගියා කළ යුතුව ඇත්තේ අවශ්‍ය මාත්‍රාව ගැනීම පමණි. දේශීය ඖෂධ සොයා වෙහෙසීම මෙහිදී අතවශ්‍යය. අව්‍යාජ බව සහතික කර ඇත. මෙම ක්‍රමයම ආයුර්වේද ඖෂධ සංස්ථාව සහ ඇතැම් පෞද්ගලික ආයතන කීපයක් දැනට ක්‍රියාත්මක කෙරේ. තත්ව පාලනයට යම් පියවර ගෙන ඇත. නිවැරදි අමු ද්‍රව්‍ය නිවැරදි අනුපාත වලට යොදා ගන්නා බව සහතික කෙරේ. මෙය නුදුරු අනාගතයේ දේශීය ඖෂධ වඩ වඩා ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට අත් වැලක් සහ රුකුලක් වනු ඇත.